

การศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

A STUDY OF THE OPERATION PROBLEMS OF BUDDHIST ORIENTED SCHOOL
IN EDUCATION INSTITUTION UNDER SINGBURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

นิรุต์ ฟักทอง¹, ทินกร ชอัมพอง², ธีรพจน์ แนนเนียน³
Nirut Faktong¹, Thinnakorn Cha-umpong², Teerapod Naebnean³

Corresponding Author E-mail:nirut.fa@nsru.ac.th

Received: Feb 22, 2022, Revised: Mar 25, 2022, Accepted: May 2, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 285 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน และทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ที่มีค่าความเที่ยง 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษาพบว่า

1) ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านกายภาพ รองลงมา คือการบริหารจัดการ การเรียนการสอน บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ปัญหาการดำเนินงาน, โรงเรียนวิถีพุทธ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

^{2,3} อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

^{2,3} Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this study were to study and compare the operation problems of the Buddhist oriented school classified by position, educational level and work experience in position. The sample comprised 285 administrators and teachers of Buddhist oriented school. The sample size was determined by using Krejcie & Morgan formula obtained by simple random sampling. The instrument was a questionnaire regarding to the operation problems of the Buddhist oriented school with the reliability as 0.96. Data were analyzed by mean, standard deviation, t-test independent, analysis of variance (One-Way ANOVA).

The study findings were as follows:

1. The operation problems of the Buddhist oriented school in overall was at a high level. To consider each aspect, the most problematic level was the aspect of physical followed by, instruction, atmosphere and interaction and basic lifestyle activities, respectively. 2. The comparison of the administrators and teachers' opinions on the operation problems of the Buddhist oriented school classified by position in overall was the difference of statistically significance at .05 level. To be classified by educational level and work experience in position in overall was not different.

Keywords: Operation Problem, Buddhist Oriented School

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครองที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องพัฒนาคนและประเทศชาติให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวิจัยและองค์ประกอบด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความคิด ทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ ให้มีความมั่นคงในชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย คุณภาพการศึกษาโดยมีการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรมเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ที่มุ่งพัฒนาให้คนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะตรงตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และยุทธศาสตร์ ประเทศไทย 4.0 สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคีและร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนา ประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการกำหนดเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อให้มีระบบ การศึกษาที่มีคุณภาพ ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตมีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถดำรงชีวิตได้อย่าง เป็นสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2561: 5)

การจัดการศึกษาจึงต้องมีการปลูกฝังในด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างยั่งยืน ผู้เรียนจำเป็นที่จะได้รับการพัฒนาทั้งใน ด้านความรู้ ร่างกาย จิตใจ และสามารถพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรนำมาปลูกฝังให้กับเยาวชน เพราะหากคนในสังคม เป็นคนดีสังคมก็ย่อมมีความสุขในการที่จะทำให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนค่านิยมที่พึงประสงค์และจำเป็น อย่างยิ่ง ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกันส่งเสริมจากสถาบันครอบครัว องค์กรศาสนา สถานศึกษา และชุมชนที่เป็นกลไกใน การพัฒนาให้คนไทยเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของโรงเรียนวิถี พุทธได้มีนโยบายให้ทุกโรงเรียนสอดแทรกหลัก “คุณธรรมนำความรู้” สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาในด้านคุณธรรม จริยธรรม และ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4) มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2562: 5)

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมจึงได้มีการ นำแนวทางของพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาและบูรณาการเข้า กับบทเรียนโดยใช้รูปแบบของ “โรงเรียนวิถีพุทธ” ที่มีการเน้นกระบวนการสอนแบบพุทธและมีจุดเน้นที่สำคัญคือการนำ พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่สังคมไทย โดยผ่านทางรูปแบบการจัดการศึกษา ซึ่งช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถ พัฒนาตามศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่ง ของสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ โรงเรียนวิถีพุทธที่มี ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาและช่วยผลักดันให้เด็กเยาวชนไทยนั้นสามารถพัฒนาตามศักยภาพให้เป็นคนดี คนเก่งของ สังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยผ่านการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งเป็นการฝึกหัดอบรมเพื่อพัฒนา ภาย พัฒนาความประพฤติ พัฒนาจิตใจและปัญญาโดยมีกรอบหลักเป็นระบบการศึกษา 3 ประการ เรียกว่า ไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา หรือที่เรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นการศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้าน ทุกวัยของผู้เรียน โดยผ่านกระบวนการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกหลักคุณธรรม โรงเรียนควรมีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน มีการปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตา ด้านการ ประหยัด และด้านความกตัญญูนักเรียนที่เป็นผู้มีสุขภาพจิตดีย่อมเรียนหนังสือได้ดีสามารถทำงานได้มากและได้ผลดี อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งหากประชาชนโดยทั่วไปไม่ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนาแล้วอาจจะต้องประสบกับความยุ่งยากใน ชีวิตที่สงบสุขไม่ได้มีแต่ความเดือดร้อนสร้างปัญหาให้กับสังคมส่งผลให้กับประเทศชาติในที่สุด (พระมหาศุภวัฒน์ สุขดำ. 2562: 3)

ปัญหาในการบริหารงานการดำเนินการตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธมีปัญหา อุปสรรค ซึ่งส่งผลต่อการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ทำให้การดำเนินการไม่ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ โดยแบ่งออก ตามกรอบในการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการเรียน การสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ จากปัญหาในการดำเนินงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ

ในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ทำให้การดำเนินงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธยังไม่ประสบความสำเร็จนั้น ด้านการบริหารจัดการเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดที่จะขับเคลื่อนและส่งผลต่อการประสบความสำเร็จ และการดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินงานให้ครอบคลุมทั้ง 5 ด้านไปพร้อม ๆ กัน ทั้งในด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ โดยมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาผู้เรียนทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ (อังคณา ผุยพรหม. 2557: 109)

การดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาโดยกำหนดเป็นโครงการที่ต้องดำเนินการอย่าง ในส่วนของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ได้สนองนโยบายของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธไว้ในแผนกลยุทธ์ที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายจุดเน้น “สิงห์บุรี เมืองเด็กดี มีวินัย” โดยกำหนดให้เน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาได้สนองนโยบายด้วยวิธีการกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ จากข้อมูลสถิติจำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการ 87 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 89.70 และมีผลการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธตามนโยบายเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับเยาวชนแบ่งออกเป็น โรงเรียนวิถีพุทธจำนวน 82 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 84.54 โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำจำนวน 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 4.12 และโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานจำนวน 1 โรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 1.04 พบว่าปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธที่ส่งผลทำให้ไม่ประสบความสำเร็จสืบเนื่องมาจากปัญหาการเตรียมการก่อนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง 5 ด้านซึ่งได้แก่ ด้านกายภาพ สถานศึกษารักษาสภาพให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้แต่ยังไม่พัฒนาสิ่งเดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้น บางส่วนยังขาดการเตรียมความพร้อมและยังไม่เพียงพอในการจัดอาคาร สถานที่ให้มีความพร้อมต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต โดยภาพรวมสถานศึกษามีข้อจำกัดบางประการทำให้การจัดให้มีกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการได้ครบและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ด้านการเรียนการสอนความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาบางส่วนยังไม่เข้าใจการดำเนินการตามโครงการตามนโยบาย ครูผู้สอนบางส่วนยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการใช้กระบวนการโรงเรียนวิถีพุทธและการนำหลักพุทธธรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนโดยผ่านกระบวนการกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครอบคลุมกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ยังพบปัญหาการส่งเสริมบรรยากาศโดยรวม การมีปฏิสัมพันธ์ และใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายภายในชุมชน และแหล่งเรียนรู้ทางศาสนสถานให้เกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธต้องดำเนินการร่วมมือหลาย ๆ ฝ่ายในการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย ตลอดจนหลักสูตรสถานศึกษา และมีคณะกรรมการดำเนินงานที่ชัดเจนการดำเนินงานจึงไม่เป็นไปตามการประเมินตามตัวชี้วัด นอกจากนี้โรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สมัครไปแล้วแต่ไม่ดำเนินการอย่างจริงจังจึงส่งผลให้ตัวชี้วัดบางตัวชี้วัดไม่สามารถปฏิบัติได้ จึงเป็นเหตุให้โรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการบางโรงเรียนมีผลคะแนนรวมอยู่ในระดับน้อยเนื่องมาจากข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน การดำเนินการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร หากได้รับการพัฒนารูปแบบการบริหารใหม่โดยได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาในเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติการสอน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ วัด ตัวแทนชุมชนตลอดถึงผู้ปกครองแล้วการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธย่อมเกิดประโยชน์แก่นักเรียนมีความรู้คุณธรรมตามรูปแบบของการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. 2563: 8-12)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะและเป็นแนวทางที่สำคัญในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนงานโรงเรียนวิถีพุทธให้บรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นและก่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในด้านการส่งเสริม การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ในผู้เรียนในด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตาม ตำแหน่งในสถานศึกษา ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ในครั้งนี้ โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรม ในประเด็นต่อไปนี้

1. ฉันทนา บุญพุ่ม (2558: 11) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การทำกิจกรรมโดยผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากร และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด การบริหาร (administration) เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของคณะบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะที่แน่นอนในการทำงาน มีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการทางสังคมต้องเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้การปฏิบัติตามภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์เป็นการร่วมมือ

2. ธารทิพย์ ฤทธิ์โพธิ์ (2557: 17) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบตามแผนยุทธศาสตร์ของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เด็ก เยาวชนและชุมชนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

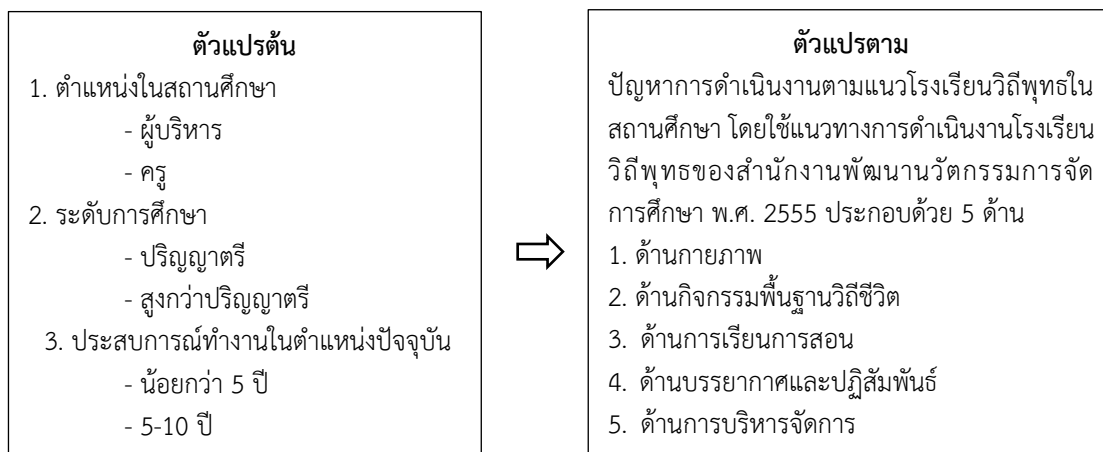
3. พระครูอุปัถฌ์ พัฒนกิจ (2558: 21) กล่าวว่า ขอบข่ายของการบริหารงานของโรงเรียนซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กระจายอำนาจการบริหารงานใน 4 ด้านซึ่งได้แก่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษา ให้กับโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจในการบริหารสามารถกล่าวได้ว่าการบริหารงานที่เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบซึ่งต้องมีการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล และการนำไปปรับปรุงพัฒนาเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานหรือองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. พระปลัดประดิษฐ์ ฐิตาโก (ประกอบสาย) (2557: 34) กล่าวว่า โรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้พัฒนาการ กิณ อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น และนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักไตรสิกขามาบูรณาการเข้ากับบริบทของโรงเรียนและชุมชนได้ร่วมกันพัฒนาทักษะชีวิตการ กิณ อยู่ ดู ฟัง เป็น

5. พระระพีพัฒน์ หาญโสภณ (2557: 26-28) กล่าวว่า แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นสถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นโดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ การนำหลักธรรมมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมของสถานศึกษาซึ่งอาจเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษา หรือ การจัดเป็นระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยมีแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษา 5 ด้าน เพื่อให้มีความเหมาะสม และมีความสอดคล้องกับการศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จาก 82 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 82 คน และครูในโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 951 คน รวมทั้งสิ้น 1,033 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ได้มาจากการกำหนดขนาดจากการเปิดตารางเครชีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง 285 คน เทียบสัดส่วนได้ ผู้บริหารจำนวน 23 คน และครูจำนวน 262 คน และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ เพศ ตำแหน่งในสถานศึกษา ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

ตัวแปรตาม คือ ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่งในสถานศึกษา ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งครอบคลุมปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านกายภาพ 2. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต 3. ด้านการเรียนการสอน 4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และ 5. ด้านการบริหารจัดการ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขออนุมัติการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ศึกษาพบผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้บริหารและครูในระหว่างวันที่ 29 ตุลาคม – 11 พฤศจิกายน 2564

3. ผู้ศึกษาขอรับแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ โดยได้รับแบบสอบถามคืนกลับครบทั้ง 285 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้สถิติและสูตรประกอบการคำนวณดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม

1.2 หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa – coefficient) ตามวิธีของ

Cronbach

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ค่าร้อยละ (%)

2.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบมาตรฐาน

3.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามตำแหน่งในสถานศึกษา ระดับการศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent Simple Test

3.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ประสิทธิภาพการทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และเมื่อพบว่าด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจะทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีกลุ่มตัวอย่าง 285 คน เป็นผู้บริหาร 23 คน ครู 262 คน ส่วนมากเป็นครู ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และมีประสิทธิภาพการทำงานในตำแหน่งปัจจุบันมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ ด้านกายภาพ และด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน ผลปรากฏ ดังนี้

1. ด้านกายภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การจัดทำแผนพัฒนาด้านกายภาพตามแนวทาง โรงเรียนวิถิพุทธ รองลงมา คือ การวัดผลประเมินผลด้านกายภาพตามแนวทาง โรงเรียนวิถิพุทธ และข้อที่มีปัญหาลดต่ำที่สุดคือ การรับผิดชอบดูแลรักษาความสะอาด ของสถานที่ บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ให้มีความสะอาด เรียบร้อย มีระเบียบ พร้อมใช้งาน

2. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การกำหนดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันโดยเข้าใจในเหตุผลและประโยชน์ที่มีต่อการอยู่ร่วมกัน รองลงมา คือ การจัดทำแผนการพัฒนาด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ตามแนวทางโรงเรียนวิถิพุทธ และข้อที่มีปัญหาลดต่ำที่สุด คือ จัดกิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตรประจำปี

3. ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการหรือ สอดแทรกพุทธธรรมตามหลักไตรสิกขา รองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอนที่นำหลักธรรมมาเป็นฐาน ในการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และข้อที่มีปัญหาลดต่ำที่สุด คือ การจัดบรรยากาศขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครูและนักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ มีความรัก ความเมตตา และเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน

4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็น ศูนย์กลางของชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิถีชีวิตชาวพุทธที่แท้จริง

รองลงมา คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา บ้าน วัด ชุมชน ดำเนินกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือกิจกรรมช่วยเหลือสังคมต่าง ๆ และข้อที่มีปัญหาคำที่สุด คือ ผู้บริหารและครูเป็นผู้เฝ้าศึกษา พัฒนาตนเอง และ ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียน และชุมชนได้เป็นอย่างดี

5. ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การบริหารจัดการด้านหลักสูตรที่บูรณาการ ไตรสิกขาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้รองลงมา คือ การวัดผล ประเมินผล และ รายงานผลการปฏิบัติตามโครงการที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ และเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมหรือสิ้นสุดโครงการ และข้อที่มีปัญหาคำที่สุด คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะครู นักเรียนและ บุคลากรได้เข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ เพื่อการพัฒนาและ เสริมสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่งในสถานศึกษา ระดับ การศึกษา และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน พบว่า

ผู้บริหาร และครูที่มีตำแหน่งในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธใน สถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้บริหาร และครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธใน สถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ผู้บริหาร และครูที่มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสิงห์บุรี ผู้ศึกษามีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สิงห์บุรี โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สิงห์บุรีส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาด้านกายภาพตามแนวทาง โรงเรียนวิถีพุทธที่สอดคล้องกับแนวทางการ ดำเนินงาน โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย การจัดสภาพ องค์กรประกอบที่สอดคล้องกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนา และอาศัยปัจจัยในการการสนับสนุน การให้ความร่วมมือจาก บุคคลทั้งในองค์กร จากหมู่บ้านและชุมชน การกำกับติดตามดูแลผลการดำเนินงานสนับสนุน การปรับปรุงและพัฒนาอย่าง ความต่อเนื่อง การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการวางแผน การนิเทศ ติดตาม และมีการวัดประเมินผล ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูอุปลัมภ์พัฒนกิจ (2558) พบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ไม่บรรลุเป้าหมาย ยังมี ปัญหาคือการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการระหว่างคณะผู้บริหารกับ บุคลากร หน่วยงานของชุมชน และการปฏิบัติหน้าที่ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ และได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการ ปฏิบัติหน้าที่จากทั้งผู้ปกครองและตัวแทนชุมชน ผู้อำนวยการหรือครูผู้รับผิดชอบโรงเรียนวิถีพุทธไม่ใส่ใจ ไม่เห็นความสำคัญที่ จะเข้ามา รายงานการประเมินผ่านระบบตามกำหนดเวลา และการดำเนินงานตามนโยบายที่ขาดความต่อเนื่อง ขาดการวัด และประเมินผลที่สอดคล้องกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านกายภาพ พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำ แผนพัฒนาด้านกายภาพตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ และการวัดผลประเมินผลด้านกายภาพตามแนวทาง ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ อังคณา ผุยพรม (2557) พบว่าด้านกายภาพมีปัญหาอยู่ในระดับมาก มีปัญหาเรื่องการดำเนินการจัดทำแผน เพื่อพัฒนาด้านกายภาพและการวัดและประเมินผลการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

2. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ส่วนมากมีปัญหาการ กำหนดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันโดยเข้าใจในเหตุผลและประโยชน์ที่มีต่อการอยู่ร่วมกันและการจัดทำแผนการพัฒนาด้าน กิจกรรมพื้นฐานชีวิต ตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรารัตน์ อินมณเฑียร (2562) พบว่า ด้าน กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตมีปัญหาในระดับมากในการจัดทำแผนการดำเนินงานกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับหลัก ไตรสิกขา การส่งเสริมบรรยากาศของการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ทั้งครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อครู นักเรียนต่อนักเรียนและครูต่อครู

3. ด้านการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ส่วนมากมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหรือ สอดแทรกพุทธธรรมตามหลักไตรสิกขาและการจัดการเรียนการสอนที่นำหลักธรรมมาเป็นฐาน ในการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยขาดการสอดแทรกพุทธธรรมตามหลักไตรสิกขาไม่ครบในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จึงให้ผู้เรียนไม่สามารถนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิด วิเคราะห์ เพื่อพัฒนาตนด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันอย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ พระชัยณรงค์ กิตติสาร (ทองจิตร) (2555) พบว่า ด้านการเรียนการสอนมีปัญหาในระดับมากในการทำหลักสูตรที่ส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอนของครูบูรณาการหลักธรรม ให้นักเรียนสามารถนำหลักธรรมมาใช้ในการวิเคราะห์ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ส่วนมากมีปัญหาในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิถีชีวิตชาวพุทธที่แท้จริง เพราะสถานศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนทั้ง บ้าน วัด ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ดำเนินกิจกรรมนั้นประสบผลสำเร็จ ในการส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริธัญญา มาตนอก (2556) พบว่า ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ มีปัญหาในระดับมากในการมีแผนงานหรือโครงการเปิดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในด้านวิชาการ วิชาชีพ และการจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียน บ้าน วัด และชุมชนมีโอกาสในการเสนอข้อคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกิจต่าง ๆ การใช้แหล่งเรียนรู้จากชุมชน

5. ด้านการบริหารจัดการ พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ยังมีปัญหาในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย แผนงาน ที่เกี่ยวข้องโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และการบริหารจัดการด้านหลักสูตรที่บูรณาการกับหลักธรรมไตรสิกขาที่ชัดเจน และขาดการกำกับ ติดตาม การวัดผลประเมินผล การรายงานผลการปฏิบัติตามโครงการที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ และเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมหรือสิ้นสุดโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีสุตา รัตนะ (2555) พบว่า ด้านการบริหารจัดการมีปัญหาในระดับมากในการจัดทำแผนงานทุกด้าน กำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดวิสัยทัศน์ และมีแผนงานในการดำเนินงานให้มีความชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของทุกฝ่าย

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามตำแหน่งในสถานศึกษา ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน พบว่า

1. ผู้บริหาร และครูที่มีตำแหน่งในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างผู้บริหารและครูที่ต่างกัน เพราะผู้บริหารจะทำหน้าที่ในการบริหารงานทุกฝ่ายไม่ได้มุ่งเน้นการบริหารงานฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยให้การสนับสนุน ส่งเสริมครูในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ส่วนครูทำหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน ให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระครูอุปถัมภ์พัฒนกิจ (2558) พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผู้บริหาร และครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลต่อการมองเห็นปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา เพราะในการปฏิบัติงานนั้นทั้งผู้บริหารและครู จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติงานร่วมกัน จึงทำให้รับรู้และเข้าใจปัญหาเพื่อให้งานดำเนินงานนั้นประสบผลสำเร็จโดยยึดตามแนวทางการดำเนินงานเดียวกัน จึงรับรู้ปัญหาจากการปฏิบัติงานได้เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระชัยณรงค์ กิตติสาร (ทองจิตร) (2555) พบว่า ผู้บริหาร และครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหาร และครูที่มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนวิถีพุทธส่วนใหญ่มีปัญหาด้านกายภาพ ทำให้ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งต่างกัน สามารถรับรู้ถึงปัญหาได้เหมือนกัน จึงร่วมกันผลักดันให้เพื่อให้การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธไปตัวชี้วัดการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จึงทำให้ได้รับรู้และเข้าใจถึงปัญหาไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิราวัฒน์ อินมณเฑียร

(2562) พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านกายภาพ โรงเรียนควรมีการจัดทำแผนพัฒนาด้านกายภาพตามแนวทาง โรงเรียนวิถีพุทธ การวัดผล ประเมินผลด้านกายภาพ และจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เป็นธรรมชาติ มีการดูแลตกแต่งสถานที่ให้ร่มรื่น

2. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต โรงเรียนควรมีการกำหนดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันโดยเข้าใจในเหตุผลและประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกัน จัดทำแผนการพัฒนาด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ และจัดกิจกรรมทำสมาธิในรูปแบบต่าง ๆ

3. ด้านการเรียนการสอน โรงเรียนควรมีการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหรือสอดแทรกพุทธธรรมตามหลักไตรสิกขา มีการจัดการเรียนการสอนที่นำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

4. ด้านบรรยากาศและภูมิทัศน์ โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิถีชีวิตชาวพุทธที่แท้จริง ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา บ้าน วัด ชุมชน ดำเนินกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์หรือกิจกรรมช่วยเหลือสังคมต่าง ๆ และคณะครูได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงด้วยการเข้ารับการอบรมปฏิบัติธรรมในสถานที่ที่เหมาะสมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

5. ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนควรมีการบริหารจัดการด้านหลักสูตรที่บูรณาการไตรสิกขาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล รายงานผลการปฏิบัติตามโครงการที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมหรือสิ้นสุดโครงการ และส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาหน่วยงานและบุคคลทั่วไปได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนากิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธในรูปแบบต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ผลการศึกษานี้ทำให้ได้ทราบว่าปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีปัญหามากที่สุดในด้านกายภาพ ส่วนมากมีปัญหการจัดทำแผนพัฒนาด้านกายภาพตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ผู้ศึกษาจึงขอให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรศึกษาแนวทางการการบริหารงานด้านกายภาพโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านกายภาพ ตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

2.3 ควรศึกษาแนวทางการวัดผลประเมินผลด้านกายภาพ ตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

พระมหาศุภวัฒน์ สุขดำ. (2562). ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ. วารสารมหาจุฬานาครธรรมส์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อังคณา พุยมารม. (2557). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. (2563). รายงานผลการดำเนินงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรีประจำปีงบประมาณ 2563. สิงห์บุรี.
- ฉันทนา บุญพุ่ม. (2558). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ธารทิพย์ ฤทธิ์โพธิ์. (2557). การศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พระครูอุบลภูมิ พัฒนกิจ. (2558). ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พระปลัดประติสิษฐ์ ฐิตาโก (ประกอบสาย). (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระระพีพัฒน์ หาญโสภณ. (2557). การประเมินโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิรารัตน์ อินมณเฑียร. (2562). สภาพปัญหาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พระชัยณรงค์ กิตติสาร (ทองจิตร). (2555). ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร.
- สิริญา มาตนอก. (2556). ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศรีสุตา รัตนะ. (2555). สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.